

<http://www.exindex.hu/>

Baglyas Erika - Nokonform

Üzenet, amit senki nem vesz észre Stop the pigeon! – Esterházy Marcell kiállítása Trafó Galéria, 2003. február 16. - március 16.

Ha egy térben négy profin installált videoművet találunk, nem értelmetlen egy összetett, összefüggésekben gondolkodó munkára számítani, amely szándékosan áll négy részből, s amelynek a címe máris rejtett üzenetet sejtet.

A kiállítótérbe lépve bizonyára mindenkinek egy régi rajzfilm jut eszébe, amelyen a főszereplő egy varázsceruza segítségével megteremtette mindazt, amire szüksége támadt. Nincs ez másként Esterházy elsőként látható munkájában sem. Hacsak azt figyelembe nem vesszük, hogy a képen nincs főszereplő, pusztán egy láthatatlan alak, aki egy ceruzának tűnő tárgy segítségével tévéképernyőhöz (vagy ablakhoz, képkivághoz) hasonlító négyzetet rajzol egy falra és ruhákat a földre, hogy a ruhák által öltösn testet. De éppen a pár másodperces film végén válik érthetővé és érdekessé ez a történet. Ugyanis ekkor támad az a képzet a nézőnek, mintha valójában két történetet látott volna, vagyis láthatott volna, illetve lehetősége adódott, hogy a másodikat is észrevegye. De lehet, hogy mégiscsak egy történetet láttunk, csak mindezt két képsík egymásravetítése által? Tehát a szereplőnk igazából egy másik képben létezik, egy szobában, amelyben van egy ablak függönnyel, és amelyik a film elején még csak sejtetve van. Ezek szerint a figura nem megrajzol valamit, hanem kivág abból a másik képből, s így válik aztán láthatóvá ő, amint egyre több (illetve a hiány „tartalmát” tekintve egyre kevesebb?) dolgot metsz ki – és a legvégén marad maga a szoba, a fehér zajjal töltött tér. Azt a megállapítást tehetjük, ami a további 3 munkára is jellemző, hogy az egyszerűnek tűnő rövid történetek valójában az idősíkok egymásra vetítése miatt messzire vezető történeteket takarnak, ahol nem árt említést tenni a kép és ablak kivágatokról, ami miatt (és a vetítés síkját még nem is említem, ami egy újabb valódi képkivághat a galéria „falán”) ezek a rövid történetek sokszorosán kép a képben lesznek.

A következő filmet már az előző tanulságaival nézem, érdemes az egymásra vetített idősíkok pillanatnyiságán elidőzni kicsit. Egy ember négy története, egy tér négy időpontja, végtelenítve, kb. 40 másodpercben, állóképekből összerakva, megtévesztésig mozgóképként. A film közepén lévő kerek, foltszerű effekt hatásában olyan, mintha valaki megfigyelte volna a film szereplőjét - nem is egyszer. Ami mozdulatlan a képen, annak önmagában nincs köze az időhöz, minden más, ami

összefüggésbe hozható az idővel, változó a történetben. Az ágyon, az íróasztalnál, a kanapén, a fotelben majd az ágyon, az íróasztalnál, a kanapén... végtelen hosszú ideig, miként a film maga.

A galériában megépített szobaszerű képződményen olyan filmeket nézek (saját nézőpontom szerint) kívülről, amelyek a képsíkokkal és idősíkokkal játszanak, még azt is elhiszem, hogy a falon túl Esterházy Marcell él és belevetíti ebbe a közös térbe a mondandóját, a szobája négy falára egyszerre, egyidőben, miközben ő maga belülről (a túloldalról) nézi mindezt. Tehát a szobája harmadik falán ablak, azon kinéz: házak közötti fás liget, mondjuk vasárnap ebéd után, amikor bármi megtörténhet, amikor nem árt óvatosnak lenni s legjobb, ha csak fától fáig megyünk, de azt is csak lopakodva. Hát igen, de ez nem ér, hogy valaki képes elbújni egy olyan fa mögé, ami sokkal keskenyebb, mint ő. És az sem ér, hogy egyszerre „négy én” képes lopakodni. Miközben persze nem árt vigyázni, óvatosan ki-kinézni a fák mögül, hiszen az idő telik, s amikor a legmegfelelőbbek a fények akkor továbbállni. Legalább négy, de lehet, hogy öt képsíkot vetített egymásra a művész. Így a görcsös figyelem során hajlamos azt hinni az ember, hogy a képen szereplők nem is 1-1 fa mögül (s ráadásul a kék ruhás nő, az idegen, aki csak éppen elsiet?) hanem az alattuk lévő képsíkokból figyelnek ki és lépnek elő, persze mindezt irtó óvatosan és sok ezerszer, amíg e kiállítás véget nem ér.

Végül a negyedik falon be kell zárulnia a körnek, és értelmet kell kapjon a négy, egy térben kiállított mű. Mégsem tud itt semmi bezárulni, mert a negyedik film sem egyéb, mint játék a szimultaneitással. Nem mondhatjuk azt, hogy itt véget ér a történet, hisz sosem érnek véget, ezek a művek önmagukban is végtelen, spirálszerű alakot öltenek. Mindig lesznek tehát egybeesések és eltolódások, amelyeket összevetve, egymásravezítve a végtelent adják ki.

Minden nap ablakot nyitunk valamire, de mondhatjuk úgy is, megrajzoljuk, vagy éppen valamiből kivágjuk magunknak, aztán minden nap megtesszük ugyanazokat a lépéseket a szobánkban s végtelen hosszú ideig fogunk fától fáig menni úgy, hogy közben még a saját megtett útjaink is keresztezik egymást. Minden történetet egymásra lehet vetíteni, mert a hely és idő okán lehetőség nyílik minderre. Amit láttunk: egyszerű történetek, mindezek különös összefüggéseket fednek fel, amelyeket a művészet absztrakciója nélkül nem láthatnánk soha. S hogy mi a helyzet a galambbal, ami az üzenetet viszi? Hát állítsátok meg, hogy végre valaki észrevegye: nagyon régóta, újra és újra elindul itt egy üzenet!

Budapest, 2003. február 28.

<http://www.exindex.hu/index.php?l=hu&page=3&id=99>